Pregledni naučni rad
UDK:796.01:316.624
DOI:10.7251/ZND2601271C

PEDAGOŠKI POTENCIJAL SPORTA U PREVENCIJI RIZIČNIH PONAŠANJA

***prof. dr. sc. Antea Čilić*[191]**
Sveučilište u Mostaru, Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti

***mag. fizičke kulture Leo Klapan*[192]**
Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

***prof. dr. sc. Anita Zovko*[193]**
Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

Sažetak: *U suvremenom društvu djeca i mladi sve su više izloženi različitim oblicima rizičnih ponašanja, uključujući zlouporabu psihoaktivnih tvari, nasilničko ponašanje, delinkvenciju te sve prisutnije digitalne ovisnosti. U tom kontekstu sport se u znanstvenoj i pedagoškoj literaturi prepoznaje kao važan zaštitni i odgojni čimbenik koji može doprinijeti prevenciji takvih ponašanja. Cilj ovoga preglednog rada bio je analizirati i sustavno prikazati relevantna teorijska i empirijska istraživanja o pedagoškom potencijalu sporta u prevenciji rizičnih ponašanja djece i mladih, s posebnim naglaskom na mehanizme njegova djelovanja. Rad se temelji na teorijskim okvirima pozitivnog razvoja mladih, teoriji socijalnog učenja te pedagoškim pristupima razvoju osobne i socijalne odgovornosti kroz sport. Rezultati pokazuju da sport može imati značajan zaštitni učinak kroz nekoliko ključnih mehanizama: strukturiranje slobodnog vremena, razvoj socijalne integracije i pripadnosti, modeliranje pozitivnih ponašanja te razvoj životnih vještina poput samoregulacije, odgovornosti i timske suradnje. Međutim, literatura također ukazuje da učinci sporta nisu automatski pozitivni, već ovise o kvaliteti pedagoškog vođenja, vrsti sporta i organizacijskoj klimi, pri čemu određeni konteksti mogu poticati i rizična ponašanja. Zaključno, sport se potvrđuje kao važan, ali uvjetovan pedagoški alat u prevenciji rizičnih ponašanja. Njegov preventivni potencijal može se ostvariti isključivo kroz kvalitetno vođene i odgojno usmjerene sportske programe koji integriraju razvoj osobnih i socijalnih kompetencija mladih.*

Ključne riječi: *sport, rizična ponašanja, mladi, pedagoški potencijal, prevencija, socijalni razvoj*

Uvod

U suvremenom društvu djeca i mladi suočeni su s brojnim razvojnim izazovima i oblicima rizičnih ponašanja, uključujući zlouporabu psihoaktivnih tvari, nasilje, delinkventna ponašanja te sve izraženije digitalne ovisnosti. Ovi fenomeni predstavljaju značajan javnozdravstveni i odgojno-obrazovni izazov, što zahtijeva razvoj učinkovitih preventivnih strategija unutar obrazovnog i društvenog sustava. U tom kontekstu sport se sve češće prepoznaje kao važan pedagoški i razvojni kontekst koji može imati zaštitnu ulogu u životu djece i mladih. Sport nije samo tjelesna aktivnost, već i socijalno i odgojno

[191] antea.cilic@fpmoz.sum.ba
[192] leo.klapan@ffri.uniri.hr

[193] anita.zovko@ffri.uniri.hr

okruženje u kojem se razvijaju vrijednosti, stavovi, socijalne vještine i obrasci ponašanja. Upravo zbog svoje strukturiranosti, interakcije s vršnjacima te prisutnosti autoriteta poput trenera, sport može predstavljati važan mehanizam socijalizacije. Brojna empirijska istraživanja potvrđuju da sudjelovanje u sportskim aktivnostima može biti povezano s pozitivnim razvojnim ishodima, uključujući bolju socijalnu integraciju, razvoj samopouzdanja i smanjenu sklonost rizičnim ponašanjima. Međutim, literatura također ukazuje da sport ne djeluje uvijek isključivo pozitivno, već njegovi učinci ovise o kvaliteti organizacije, vrsti sporta i pedagoškom pristupu. Cilj ovoga rada je sustavno prikazati i analizirati relevantna teorijska i empirijska istraživanja o pedagoškom potencijalu sporta u prevenciji rizičnih ponašanja djece i mladih, s posebnim naglaskom na mehanizme njegovog djelovanja te uvjete pod kojima sport može imati zaštitnu ili rizičnu ulogu.

Dosadašnja istraživanja povezanosti sporta i rizičnih ponašanja

Suvremena istraživanja razvoja djece i mladih naglašavaju važnost kontekstualnih i interakcijskih čimbenika koji oblikuju ponašanje, identitet i socijalne obrasce. Jedan od najutjecajnijih pristupa je model pozitivnog razvoja mladih (Positive Youth Development – PYD), koji polazi od pretpostavke da se razvoj optimalno odvija kroz podržavajuća okruženja koja jačaju kompetencije, povezanost i karakter (Lerner, 2005). U tom kontekstu sport se promatra kao strukturirano razvojno okruženje koje može osigurati tzv. "5C" razvoj: *competence, confidence, connection, character i caring.* Ovaj model naglašava da sport može djelovati zaštitno kada je pedagoški vođen i usmjeren na razvoj osobe, a ne samo rezultata. Teorija socijalnog učenja (Bandura, 1977) dodatno objašnjava kako se ponašanja usvajaju promatranjem modela u socijalnom okruženju. U sportu su treneri, stariji sportaši i vršnjaci ključni modeli koji mogu poticati ili obeshrabrivati rizična ponašanja. Time sport postaje snažan kontekst socijalizacije, ali i potencijalnog rizika ako su modeli neadekvatni. Hellison (2011) u okviru modela osobne i socijalne odgovornosti naglašava da tjelesna i sportska aktivnost može biti sredstvo sustavnog odgoja, posebno u razvoju samodiscipline, poštovanja, empatije i odgovornosti. Dodatno, Coakley (2009) upozorava da sport ne treba promatrati idealizirano, već kao društveni fenomen koji odražava šire kulturne i socijalne vrijednosti, uključujući i one problematične.

Čilić i Zovko (2021) navode kako sport ima značajnu društvenu ulogu, koja je prvenstveno usmjerena na odgojno obrazovne vrijednosti. Kroz odgojno djelovanje u sportu razvija se odgovornost pojedinca i sustav vrijednosti. Iako sport ima značajan potencijal, dosadašnja istraživanja upozoravaju na njegove moguće negativne učinke. Coakley (2009) ističe da pretjerano natjecateljski sport može dovesti do stresa, anksioznosti i normalizacije rizičnih ponašanja, osobito kada je naglasak isključivo na rezultatu. Messner (2002) ukazuje na to da sportska kultura može reproducirati rodne, socijalne i hijerarhijske nejednakosti, što može imati negativne posljedice na razvoj mladih sportaša. Dodatno, Fraser-Thomas i suradnici (2005) upozoravaju da loše vođeni sportski programi mogu dovesti do ranog odustajanja, sagorijevanja i negativnih iskustava.

Pregledom literature identificira se nekoliko ključnih mehanizama putem kojih sport djeluje preventivno; Sport organizira slobodno vrijeme mladih, smanjujući izloženost neorganiziranim situacijama koje mogu dovesti do rizičnih ponašanja. Mahoney (2000) ističe da strukturirane aktivnosti smanjuju vjerojatnost antisocijalnog ponašanja jer povećavaju nadzor i pozitivne socijalne interakcije; Eccles i Barber (1999) naglašavaju da osjećaj pripadnosti timu ili sportskoj zajednici djeluje kao snažan zaštitni faktor jer jača vezu mladih s pozitivnim socijalnim grupama; Bandura (1977) objašnjava da se ponašanja uče promatranjem. U sportu treneri imaju ključnu pedagošku ulogu kao modeli ponašanja, što može biti pozitivno ili negativno ovisno o njihovom pristupu; Gould i Carson (2008) ističu da sport može razvijati tzv. life skills, uključujući komunikaciju, timski rad,

upravljanje emocijama i donošenje odluka; Weiss (2011) dodatno naglašava da tjelesni odgoj treba biti usmjeren na holistički razvoj učenika, uključujući psihosocijalne kompetencije.

Nadalje, dosadašnja istraživanja jasno pokazuju da sport sam po sebi nije dovoljan za prevenciju rizičnih ponašanja, već je ključna njegova pedagoška organizacija. Hellison (2011) naglašava da je potrebno sustavno uključivanje odgojnih ciljeva u sportske programe kako bi se postigao pozitivan razvojni učinak. Gould i Carson (2008) ističu važnost namjerne (intentional) pedagoške intervencije trenera koji moraju aktivno razvijati životne vještine kod mladih sportaša. Weiss (2011) zagovara integrirani pristup tjelesnom odgoju koji povezuje motorički, kognitivni i emocionalni razvoj učenika. Zaključno, sport može imati snažan preventivni učinak, ali samo ako postoji jasno strukturirano i pedagoški vođeno okruženje koje potiče pozitivne vrijednosti. Brojna istraživanja potvrđuju da sudjelovanje u sportskim aktivnostima može imati zaštitni učinak u odnosu na različita rizična ponašanja, uključujući zlouporabu sredstava ovisnosti, nasilje i delinkvenciju. Eccles i Barber (1999) pokazali su da sudjelovanje u strukturiranim izvannastavnim aktivnostima, uključujući sport, doprinosi boljoj socijalnoj integraciji i smanjenju rizičnih ponašanja. Posebno je važna kvaliteta angažmana, a ne samo njegovo postojanje. Fredricks i Eccles (2006) dodatno potvrđuju da je dugotrajno i kontinuirano sudjelovanje u sportu povezano s boljim akademskim i psihosocijalnim ishodima, uključujući višu razinu samopouzdanja i nižu sklonost problematičnom ponašanju. Fraser-Thomas i sur. (2005) naglašavaju da kvalitetni sportski programi za mlade mogu značajno doprinijeti pozitivnom razvoju, ali samo ako uključuju odgojne komponente, podržavajuću klimu i kompetentno vođenje. Sustavni pregled Eime i sur. (2013) pokazuje da sport ima značajne psihološke i socijalne koristi, uključujući razvoj socijalne povezanosti, emocionalne stabilnosti i osjećaja pripadnosti. Bailey (2006) u svom preglednom radu ističe da tjelesna aktivnost i sport u školskom kontekstu doprinose ne samo fizičkom zdravlju, već i kognitivnom i socijalnom razvoju učenika.

Pedagoški potencijal sporta u prevenciji rizičnih ponašanja

Sport se u suvremenoj pedagoškoj i razvojnoj literaturi promatra kao značajan kontekst u kojem se može poticati pozitivni razvoj djece i mladih te djelovati preventivno na različite oblike rizičnih ponašanja. Njegov pedagoški potencijal proizlazi iz činjenice da sport nije samo tjelesna aktivnost, nego i socijalno strukturirano okruženje u kojem se oblikuju stavovi, vrijednosti i obrasci ponašanja (Coakley, 2009). Jedan od ključnih teorijskih temelja za razumijevanje ovog učinka je teorija socijalnog učenja, prema kojoj mladi usvajaju ponašanja promatranjem i imitacijom modela u svojoj okolini (Bandura, 1977). U sportskom kontekstu treneri, stariji sportaši i vršnjaci djeluju kao snažni modeli ponašanja, što znači da kvaliteta odnosa i vrijednosti koje se prenose unutar sportskog okruženja imaju izravan utjecaj na razvoj mladih. Ako su ti modeli pozitivni, sport može djelovati zaštitno, ali ako su obilježeni agresivnošću, pretjeranim pritiskom ili devijantnim ponašanjima, može doći do suprotnog učinka. U okviru pozitivnog razvoja mladih, sport se promatra kao kontekst koji može poticati razvoj tzv. životnih vještina, uključujući samoregulaciju, odgovornost, suradnju i upornost (Lerner, 2005; Hellison, 2011). Hellison (2011) posebno naglašava da strukturirani programi tjelesne i sportske aktivnosti mogu sustavno razvijati osobnu i socijalnu odgovornost, što predstavlja ključan zaštitni faktor u prevenciji rizičnih ponašanja poput nasilja i delinkvencije.

Empirijska istraživanja potvrđuju da sudjelovanje u sportskim aktivnostima može biti povezano s pozitivnim razvojnim ishodima. Fraser-Thomas i sur.(2005) ističu da kvalitetno organizirani sportski programi za mlade doprinose razvoju socijalnih vještina, jačanju samopouzdanja i boljoj emocionalnoj regulaciji. Slične nalaze donose i Fredricks i Eccles (2006), koji ukazuju da sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima, uključujući sport, može imati zaštitni učinak u odnosu na rizična

ponašanja, osobito kada je aktivnost dugoročna i strukturirana. Literatura pokazuje da učinci sporta na rizična ponašanja nisu uniformni, već ovise o vrsti sporta, razini natjecanja i intenzitetu uključenosti. Eime i sur. (2013) ističu da su najveće psihosocijalne koristi povezane s rekreativnim i dobro organiziranim sportskim programima, dok visoko kompetitivni sportovi mogu imati mješovite ili čak negativne učinke. Côté i Baker (2007) naglašavaju da razvoj kroz sport ovisi o ravnoteži između strukturirane prakse i slobodne igre, pri čemu prekomjerna specijalizacija u ranoj dobi može povećati stres i smanjiti intrinzičnu motivaciju. Fraser-Thomas, Côté i Deakin (2005) dodatno ukazuju da "uzorci sudjelovanja" imaju dugoročne posljedice na psihosocijalni razvoj mladih sportaša, uključujući i sklonost rizičnim ponašanjima u adolescenciji.

Važno je istaknuti da sport ne djeluje izolirano, već je snažno povezan s obiteljskim i školskim okruženjem. Eccles i Barber (1999) naglašavaju da je roditeljska podrška ključna u oblikovanju pozitivnih iskustava u sportu, dok kontrolirajući i pretjerano zahtjevni roditeljski stilovi mogu neutralizirati zaštitne učinke sporta. Fredricks i Eccles (2006) pokazuju da školska povezanost i uključenost u izvannastavne aktivnosti djeluju kao zajednički zaštitni sustav protiv rizičnih ponašanja, pri čemu sport ima najjači učinak kada je integriran u školski kontekst. Bailey (2006) dodatno ističe da kvaliteta školskog tjelesnog odgoja ima dugoročne učinke na stavove prema zdravom načinu života i ponašanjima u adolescenciji. Kwan i suradnici (2014) u sustavnom pregledu pokazuju da je povezanost sporta i konzumacije alkohola složena: dok rekreativni sport može djelovati zaštitno, natjecateljski sport u nekim kontekstima može biti povezan s većom konzumacijom alkohola zbog kulture tima i društvene norme. Veliz i Patrick (2015) nalaze da sudjelovanje u sportu općenito smanjuje vjerojatnost rane uporabe droga, ali učinak ovisi o spolu, vrsti sporta i razini natjecanja. Mahoney (2000) pokazuje da sudjelovanje u strukturiranim aktivnostima, uključujući sport, smanjuje antisocijalno ponašanje kroz povećan nadzor i socijalnu integraciju. Međutim, Coakley (2009) upozorava da određeni sportski konteksti mogu normalizirati agresiju, osobito kada se ona interpretira kao "poželjna kompetitivna osobina".

Novija istraživanja ukazuju da sport može imati zaštitnu ulogu i u kontekstu digitalnih ovisnosti, jer smanjuje vrijeme provedeno u neorganiziranim online aktivnostima i potiče strukturirano ponašanje (Lubans i sur., 2016). Lubans i suradnici (2016) naglašavaju da fizička aktivnost ima pozitivan učinak na mentalno zdravlje adolescenata, uključujući smanjenje simptoma anksioznosti i depresivnosti, što su često povezani faktori digitalne prekomjerne uporabe. Jedan od najvažnijih faktora u literaturi je kvaliteta trenerskog vođenja. Gould i Carson (2008) naglašavaju da sport ne razvija životne vještine automatski, nego kroz namjerno pedagoško djelovanje trenera. Hellison (2011) dodatno razvija ideju da treneri moraju djelovati kao odgojitelji, a ne samo kao sportski instruktori, s naglaskom na odgovornost, samoregulaciju i moralni razvoj. Weiss (2011) ističe da pozitivna psihosocijalna klima u sportu ima veći utjecaj na razvoj mladih nego sama razina sportskog postignuća. Jedan od važnih mehanizama djelovanja sporta jest strukturiranje slobodnog vremena, čime se smanjuje izloženost mladih neorganiziranim i potencijalno rizičnim situacijama. Osim toga, sport doprinosi razvoju osjećaja pripadnosti i identifikacije s pozitivnom skupinom, što je u literaturi prepoznato kao važan zaštitni faktor (Eccles i Barber, 1999). Mladi koji se osjećaju dijelom tima ili sportske zajednice manje su skloni antisocijalnim oblicima ponašanja jer razvijaju snažnije veze s institucijama i vršnjacima koji promoviraju prosocijalne norme (Mahoney, 2000). Dodatno, sustavni pregled Eime i sur. (2013) pokazuje da sudjelovanje u sportu doprinosi psihološkim i socijalnim dobrobitima, uključujući poboljšanje samopoštovanja, smanjenje razine stresa te razvoj socijalne kompetentnosti. Ovi faktori zajedno djeluju preventivno jer smanjuju vjerojatnost uključivanja u rizična ponašanja, osobito u adolescenciji. Posebno važan aspekt pedagoškog potencijala sporta odnosi se na razvoj samodiscipline i samoregulacije ponašanja. Kroz treninge, pravila igre i natjecateljske situacije mladi uče odgađanje

trenutnog zadovoljstva, kontrolu impulsa i ustrajnost u ciljevima. Ove vještine prepoznate su kao ključne u prevenciji rizičnih ponašanja, uključujući zlouporabu psihoaktivnih tvari i ranu delinkvenciju. Gould i Carson (2008) naglašavaju da sport može biti učinkovito sredstvo razvoja životnih vještina, ali samo ako je proces pedagoški vođen i ako treneri svjesno integriraju odgojne ciljeve u sportske aktivnosti. U suprotnom, sport može ostati isključivo natjecateljski orijentiran, bez značajnijeg odgojnog učinka. Weiss (2011) dodatno ističe da tjelesni odgoj i sport trebaju biti promatrani holistički, kao prostor razvoja psihosocijalnih kompetencija, a ne samo motoričkih sposobnosti. Takav pristup omogućuje da sport postane integrirani dio preventivnih strategija u obrazovnom sustavu. Zaključno, literatura pokazuje da sport ima višestruke pedagoške mehanizme djelovanja u prevenciji rizičnih ponašanja: strukturira slobodno vrijeme, razvija socijalne veze, potiče razvoj životnih vještina te jača psihološku otpornost mladih. Međutim, njegov učinak nije automatski, već ovisi o kvaliteti pedagoškog vođenja i vrijednosnoj orijentaciji sportskog okruženja (Coakley, 2009; Hellison, 2011).

Zaključak

Pregled relevantne znanstvene literature pokazuje da sport predstavlja značajan pedagoški resurs u prevenciji rizičnih ponašanja djece i mladih. Njegov zaštitni potencijal očituje se kroz višestruke mehanizme, uključujući strukturiranje slobodnog vremena, razvoj socijalne integracije, jačanje osjećaja pripadnosti te razvoj životnih vještina poput samoregulacije, odgovornosti i timskog rada. Teorijski pristupi pozitivnog razvoja mladih i socijalnog učenja potvrđuju da sport može djelovati kao kontekst u kojem se oblikuju pozitivni obrasci ponašanja, osobito kada su prisutni kvalitetni modeli ponašanja i podržavajuća socijalna klima. Empirijska istraživanja dodatno potvrđuju da sudjelovanje u sportskim aktivnostima može biti povezano s boljim psihosocijalnim ishodima i smanjenom sklonošću rizičnim ponašanjima. Međutim, rezultati istraživanja također ukazuju da sport nije inherentno zaštitni faktor. Učinci sporta ovise o njegovoj organizaciji, razini natjecateljskog pritiska, vrsti sporta te kvaliteti pedagoškog vođenja. U nekim slučajevima, pretjerana kompetitivnost, loša trenerska praksa i devijantne norme unutar sportskih okruženja mogu dovesti do negativnih razvojnih ishodaStoga se može zaključiti da sport ima značajan, ali uvjetovan pedagoški potencijal u prevenciji rizičnih ponašanja. Njegova učinkovitost uvelike ovisi o kvaliteti pedagoškog pristupa, kompetencijama trenera te integraciji odgojnih ciljeva u sportske programe. Upravo u tom segmentu otvara se prostor za daljnja istraživanja i unapređenje prakse, s ciljem jačanja sporta kao sigurnog i poticajnog okruženja za razvoj mladih.

LITERATURA

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.

Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health, 76*(8), 397–401.

Coakley, J. (2009). *Sports in society: Issues and controversies* (10th ed.). McGraw-Hill.

Côté, J., & Baker, J. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. U G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Ur.), *Handbook of sport psychology* (str. 184–202). Wiley.

Čilić, A. & Zovko, A. (2021). *Sport pedagogy- starting point, significance and implications* // Dual career management sport and education. Rijeka: Visoka poslovna škola PAR, 2021. str. 107-114

Eccles, J. S., & Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research, 14*(1), 10–43.

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 10*(98). https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98

Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? *Developmental Psychology, 42*(4), 698–713. https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.4.698

Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy, 10*(1), 19–40. https://doi.org/10.1080/1740898042000334890

Gould, D., & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology, 1*(1), 58–78. https://doi.org/10.1080/17509840701834573

Hellison, D. (2011). *Teaching personal and social responsibility through physical activity* (3rd ed.). Human Kinetics.

Kwan, M., Bobko, S., Faulkner, G., Donnelly, P., & Cairney, J. (2014). Sport participation and alcohol use: A systematic review. *Journal of Behavioral Medicine, 37*(6), 1231–1248. https://doi.org/10.1007/s10865-013-9556-5

Lerner, R. M. (2005). Promoting positive youth development: Theoretical and empirical bases. U L. Steinberg (Ur.), *Handbook of adolescent psychology*. Wiley.

Lubans, D. R., Richards, J., Hillman, C. H., Faulkner, G., Beauchamp, M. R., Nilsson, M., Kelly, P., Smith, J. J., Raine, L. B., & Biddle, S. J. H. (2016). Physical activity for cognitive and mental health in youth: A systematic review of mechanisms. *Pediatrics, 138*(3), e20161642. https://doi.org/10.1542/peds.2016-1642

Mahoney, J. L. (2000). School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. *Child Development, 71*(2), 502–516. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00160

Messner, M. A. (2002). *Taking the field: Women, men, and sports*. University of Minnesota Press.

Veliz, P., & Patrick, M. E. (2015). Participation in sports and substance use among adolescents. *Journal of Adolescent Health, 56*(2), 169–175. https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.09.013

Weiss, M. R. (2011). Teach the children well: A holistic approach to developing psychosocial and behavioral competencies through physical education. *Quest, 63*(1), 55–65.

PEDAGOGICAL POTENTIAL OF SPORT IN THE PREVENTION OF RISK BEHAVIOURS

Abstract: *In contemporary society, children and young people are increasingly exposed to various forms of risk behaviours, including substance abuse, violent behaviour, delinquency, and the growing prevalence of digital addictions. In this context, sport is widely recognized in scientific and pedagogical literature as an important protective and educational factor that may contribute to the prevention of such behaviours. The aim of this review paper was to systematically analyze and present relevant theoretical and empirical research on the pedagogical potential of sport in preventing risk behaviours among children and youth, with a particular focus on the mechanisms through which sport exerts its influence. The study is grounded in the frameworks of positive youth development, social learning theory and pedagogical approaches to developing personal and social responsibility through sport. The findings indicate that sport can have a significant protective role through several key mechanisms: structuring leisure time, fostering social integration and a sense of belonging, providing positive role models, and promoting the development of life skills such as self-regulation, responsibility, and teamwork. However, the literature also shows that the effects of sport are not inherently positive, as they depend on the quality of pedagogical guidance, type of sport, and organizational climate, with certain contexts potentially encouraging risk behaviours. In conclusion, sport represents an important but conditional pedagogical tool in the prevention of risk behaviours. Its effectiveness depends on well-structured and educationally oriented sport programs that intentionally promote the personal and social development of young people.*

Keywords: *sport, risk behaviours, youth, pedagogical potential, prevention, social development*